UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Expectatio

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

ſtiis emigres? Notans regionem eſſe incommodam, & oppidum frigidum. *Eraſ. l. 6. apoph. ex Plut.*

Ariſtides ab amico quodam rogatus, quam ob cauſam exilium ei tam moleſtum fuiſſet: reſpondit, propter ignominiam patriæ, à qua iniuſte in exilium miſſus eſſet, quæ ob eam iniuſtitiam vbique male & ab omnibus audiret. *Stob. ex Sermo, ſer. 37.*

Anaxagoras ab Athenienſibus damnatus exilio, & cuidam dicenti, priuatus es Athenienſibus. Imo illi, inquit, me. Sentiens, Athenienſibus magis opus eſſe Anaxagora, quam contra. *Laert. lib. 2. cap. 3.*

Stilpo cuidam noxium eſſe exilium affirmanti, reſpondiſſe fertur. Quibus tandem & qualibus bonis priuat exilium, animi ne an corporis, an fortunæ? An iudicandi agendique dexteritatem aut felicitatem aufert? haud ſane. An fortitudine, iuſtitia, aut alia quapiam virtute priuat? Ne id quidem. Sed nec vllo fraudat corporis bono. An non æquè licet in aliena terra bene valere, viribus pollere, acutum cernere, & audire acute, interdum vero multo magis, quam ſi in ſua terra quis maneat, fortunæ vero bonis exilium neminem exuit. An non viſum eſt multos, tum demum cum exules ſunt facti, potitos fortunæ bonis ſplendidioribus? vt Phœnix, Themiſtocles, &c. *Stob. ſer. 38.*

Diogenes cuidam per conuitium dicenti, Sinopenſes te exilio damnarunt: At ego, inquit, illos manſione, ſignificans, ſe quod ſolum vertere iuberetur, nihilo infeliciorem eſſe his qui in patria manerent, nec exilium æquo animo pati poſſent. Tam enim miſerum eſt manere coactum, quam exulare coactum: Philoſophus, cui quævis terra patria eſt, ſi iubeatur ire exulatum, vnius tantum ciuitatis exul eſt. At qui nuſquam poteſt viuere niſi in patria, plurimarum regionum exul eſt. Hoc ita refert Plutarchus in libello de Exilio: Te Sinopenſes Ponto exulem eſſe iuſſerunt: at ego, inquit, illos hac damno pœna, vt in Ponto extremiſque Euxini littoribus incluſi perpetuo maneant. Diogenes mutarat patriam, ſed melius: exulabant potius, qui infelici regioni erant adſcripti. *Laert. l. 6.*

Idem cuidam illi probro obiicienti, quod exularet à patria: Miſer, inquit, iſtius rei cauſa philoſophatus ſum. Siue quod exilium compuliſſet Diogenem ad philoſophandum: ſiue quod ideo didiciſſet philoſophiam, vt exilium ſimileſque caſus æquo animo perpeti poſſet. *Laert. l. 6.*

Demetrius Phalereus cum exularet, ac apud Thebanos inglorius humiliſque viueret, audiſſetque Craterem philoſophum. qui ipſum inuiſeret, multa placide prudenterque de ferendo exilio diſputantem. Male, inquit, ſit negotiis & occupationibus per quas hactenus talem virum cognoſcere non licuit. *Laert. l. 5. c. 5.*

Alexandridas cuidam exilium acerbe ferenti, reſpondiſſe dicitur, Ne horreſcas exulare ciuitate. A iuſtitia enim exulare miſerum eſt. Quo reſponſo ſenſit, eos nequaquam miſeros eſſe, qui præter meritum, vel peculiares quaſdam animi dotes, ab imperitis in exilium mittuntur, quibus innocentia ſemper conſolatrix aſſiſtit. *Plut. in Lacon.*

Themiſtocles quum pulſus primum Athenis, & mox tota Græcia, veniſſet ad Perſarum regem, ditiſſimus ab eo factus eſt. Porro, Magnifica dona quibus à rege honoratus erat, intuens, dixit, O pueri! perieramus, niſi periiſſemus. Perire autem videtur, qui cogitur exulare: at Themiſtocli feliciter ceſſerat exilium. *Plut in apoph.*

Teucer rediens ex Troiana expeditione, quum ob Aiacis fratris mortem Telamoni patri eſſet inuiſus, atque ab eo exilio multaretur, ad ſocios conuerſus, ait: Patria eſt, vbicunque bene eſt. *Cicer. in Tuſc. quaſt.*

Rutilius, conſolanti eum cuidam, ac dicenti, inſtare bella ciuilia, & ob id breui futurum vt omnes exules reuerterentur: Quid tibi, inquit, male feci, vt mihi peiorem reditum quam exitum optares? Malo vt patria exilio meo erubeſcat, quam reditu intereat. *Seneca de benef. l. 6. c. 37.*

¶ SIMILITVDO.

Muſonij, quemadmodum ſi quis in patria agens, aliam tamen domum in habitans, non eam in qua natus erat, ſeſe maceraret, & ob eam rem lugeret, nihili homo & ridiculus eſſet: Pari ratione, is qui inhabitans aliam ciuitatem quam in qua natus eſt, calamitatem putat, talis merito ſtultus haberi queat & vecors, in libro in quo tractat, Exilium non eſſe malum. *Stob. meminit ſer. 38.*

Plutarchi, è corporis morbo quidam hoc exceperunt commodi, quod vacant negotiis, quibus diſtringebantur, & quoſdam labores obiecti reddidere validos: Sic quibuſdam exilium, paupertas, naufragium: occaſio fuit philoſophandi. *in mor.*

¶ ADAGIA.

Seruabis bouem, βυκολήσεις. *Plut.*
Hoc velut ænigmate ſignificabant exilium.
Teſtaceum flagellum κεραμεικὴ μάστιξ.
De rebus ſubito transmutatis ſiue de exilio repentino. Conueniet cum oſtraciſmo, de quo vide adagium Teſtula transmutatio.
Terram pro terra, γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνεσθαι,
In hominem exulem erroneum, & incertis vagantem ſedibus. Luci.

¶ BIBLICA EXE

Exulum exempla: Adam & Eua, *Gen*
ham. 12. 1. Dauid, 2. *Sam.* 15. *v.* 13. 14. 16. Elias, 1.
2. *Reg.* 17. *v.* 5. 6. Oſeæ 9. *v.* 3. 4. Ioſeph, Maria & Chriſtus,
Vnde veſus.

Exul erat Chriſtus, comites nos exulis huius
Eſſe decet, cuius nos quoq; membra ſumus.

Paulus & Barnabas, *Act.* 13. *v.* 50. 51. Aquila, Priſcilla,
dæi, *Act.* 18. *v.* 1. 20. Pii in hoc mundo peregrinantes
11. *v.* 1. 14.

¶ HISTORICA EXEMPL

Vt Cicero ſcribit, pro *Cacinna*, exilium non ſuppli
manis: ſed perfugium portuſque ſupplicii, nam qui vo
nam aliquam ſubterfugere, aut calamitatem, ſolum ve
eſt; ſedem & locum mutabant. *Hotom. de Verbis Iuris.*

Exilii apud *Rom.* triplex genus erat, auctore *Martian*
omnium locorum interdicebatur acceſſus, præter vnum
ſulam deportabatur: aut, ſicut *Claudius* Cæſar quoſdam
dicitur, vltra tertium lapidem ab vrbe egredi vetabat
Claudius Cæſar legem ſanxit: vt hi, quibus prouincia
eſſet, vrbe quoque ſummouerentur. *Alex. l. 3. c. 20.*

In *Seripho* Inſula, & apud nonnullas circa Caucaſum
criminibus maximis nullum morte affici, ſed exilio ma
que & agro exterminari, legimus. *Alex. l. 3. c. 5.*

Exorciſmus.

¶ DEFINITIO: ET ETYMOLOG

EXORCISMVS, Græca dictio eſt, ἐξορκισμός, ῦ, ὁ & ſpo
ro dicitur. Summus ſacerdos adiurans Chriſtum
ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, Adiuro te per De
tem. Eſt autem adiurato contra Diabolum, & habetur
ſtin 4 c. Ante decem dies. De hac materia vide ſupra
& in adiuratione arbore.

¶ BIBLICI LOCI.

Exorciſtæ vacabantur, qui Dæmones eiiciebant,
nomen obteſtatione, quam vulgo Coniurationem
adiurare.

Exorciſtæ tempore Pauli, *Act.* 19. 13.

Expectatio.

¶ DEFINITIO: ET ETYMOLOG

EXPECTATIO, Græce ὑπομονὴ, ῆς, ἡ, & ...
tur. Hebr. *Tikuah* à verbo *Kauah*, expectauit
præſtolatus eſt. Hinc Græcis ... incumbo
ro. Eſt autem expectatio motus ſpei propter cog
dentem reſpectu auxilii alieni. *ſec. B. Tom. prima*
art. 4.

Dicitur autem expecto à verbo ſpecio, quo non
compoſitione: licet antiqui etiam in ſimplici vterentur
vnde augures ſpecere, hoc eſt, inſpicere aues dicebant
nem auium pro inſpectione & contemplatione. *Ennius*
poſtquam ſpexit Et veſtiſpici cuſtodes veſtium ſerui
ti diligentia veſtes inſpiciebant, *Plautus: Tum famul*
ſpici, iunctor, auricuſtos. Et quoniam cum aliquem
veniat, frequenter aſpicere ſolemus, ideo expecto
ſtolor. Aliquando pro moram traho. *Virg. Tyr*
nunc expectat. Nonnunquam deſidero. Idem: Expecta
de expectatio, quod modo præſtolationem, moram,
tium ſignificat.

¶ POETARVM DICTA.

Homerus in β Iliad.
αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν, κενεόν τε νέεσθαι.
Turpe certe diu expectare vacuumq; redire.

¶ SENTENTIÆ PHILOSOPHORVM

De hæreditatis expectatione. DIAL.

Franciſci Petrarchæ.

GAV.

Hæreditatem orbi ſenis expecto. R. Modo te

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

…ne contrarius ſis attende, nunquam expe… cohabitant, vix nullum vitæ tædium expe… v. Expecto ſenis hæreditatem. R. Neſcis …r, eſt ea quidem inter homines vulgaris in… non coæuis tantum, ſed iunioribus quoque …ſe victuros ſperent. Inuiti ſua de morte cogitant mortales, …autem libenter, cum tamen contrarium agere eſſet vti… G. Senis hæreditatem ſpero. R. Quid ſi ille interim tuam ſperat? …iturum eſt neceſſe. Quot autem ſenes inuenias mortem …expectantes? Et ſane nemo tam ſenex, qui non poſſit an… Nemo tam iuuenis qui non poſſit hodie mori. G. Hæ… orbi ſenis ſpero. R. Iuſtius hanc ſperabat filius, Iuniorem …ſpes cluſit. G. Hæreditas orbi ſenis ad me venit. R. Qui ſcis, …tua? Caio Claudius, Neroni Galba, Domitiano Nerua, …modo Pertinax ſucceſſit, & ſucceſſionum talium plena eſt ho…ria. G. Orbi ſenis hæreditas me manet. R. Quem non falle… volens qui quem noluit fefellit? cui ſuperuiuere nequeat, …ſuperuixit? G. Orbi iam ſenis elogio ſcriptus hæres ſum. …tabellis forſan adamantinis vnde non facile delearis? An …quam leuibus cauſis teſtamenta mutent ſenes? Multis in …exitu, quod per omnem vitam voluere diſplicuit. G. Hæ… me vult orbus ſenex. R. Poteſt nolle. Nihil eſt autem indi… orbo ſene ac diuite, vbi ſua diligi ſeque ſperni ſenſerit, a… G. Hæreditas orbi ſenis promiſſa eſt. R. Ea vtinam inno… atque ei mortalibus fides eſſet, vt & nunquam niſi honeſta …& ſemper promiſſa ſeruarent. Nunc nec promitten… nec promiſſa fallendi pudor vllus, quod in hæreditate …non licere ſibi homines putant. Itaque voluntatem teſtato… ambulatoriam vocant. non te exemplis premam; nota res eſt. …(credo) quibus hoc accidit, non ſolum vt viuentis promit… hæreditas, ſed ſupremo etiam morientis amplexu, & oſculo …que aureis donarentur, quod apud illos in dubiæ ſucceſſio… erat, cum interim & hæredes alii, & eorum mentio …nulla eſſet in tabulis teſtamenti, tantum media de morte …eſt; tene igitur viuorum fraudibus immunem reris? …morientium circumuentos legas ſummos etiam & illu… Nam (ne ſingulis immorer) genus hoc ludibrii paſſus …Lucullus vir ampliſſimus (quodque eſt altius) Auguſtus … Horrenda longeque mirabilis libido fallendi, quæ nefarias …in morte deſtituat, ſed ſic eſt mos & tu promiſſa in hæ… ſpem defigis, quam fruſtrari poſſit & vita longior teſtantis …fides, quanquam his ceſſantibus mutandi cauſa propo… eſſe iuſtiſſima ſuus hæres, noua ſeni oriens progenies. Si… octogenario maior Cato filium genuit: nonagenario iam …Maſiniſſa. Idque hac etiam nunc ætate noſtris ſenibus eue… vtinam priſcis illis vt gignendi vi, ſic vigore animi pares eſ… Quæ cum ita ſint, hæres certe legitimus captatori obſtat, atq; …ſpem præcedit. G. Iam teſtamento ſenis hæres ſum. R. …forſitan & victuri. Teſtamenta autem in vita fiunt, in …firmantur, funus & cadauer cogitas. Lupus quidem expe… laſſandus & inedia. G. Hæreditas ad me recto calle ventura … R. Quid quod vt teſtator, ſic hæreditas caſibus ſubiacet, vt neque …quem velis habeas hæredem, & ſæpe nil aliud quam inane …ſit hæreditatis: quid quod interim vaſto precio parua re e…dum ſenem, & indignæ viro blandiciæ promerentur. Nulla …vtilitas, quæ decoris impendio æſtimanda ſit. G. Nullo le… aut fortunæ obice hæreditas ad me venit. R. Vnde & noſti? …ſcitum illud Marci Catonis ſapientiſſimi ſenis dictum. Sæpe, …audiui inter os atq; offam multum interuenire poſſe. Eſto …nihil interueniat, ſed ad te ſe parata peruenati hæreditas: non …tecum ſed à te rurſus ad alios migrabit. Volubiba ſunt bo…ralium, rotundam nummi præcipue formam dicunt, vt per…mittur motu. Quæſiuiſti hæreditatem ſucceſſori tuo mœ… gauiſuro, ſolicitus ocioſo, & ſperaſti de alio propter …dem alii de te ſperent.

De expectatione meliorum temporum. DIAL. CXV.

GAV.

Spero tempora meliora. R. Omnia fere tempora ęque bona ſunt, …creator temporum vſque bonus eſt ſemper. Sed vos tempori…bus, male ſemper vtimini, in hoc, vt in aliis culpas veſtras re…ſcribitis. Fac vt homines boni ſint, & tempora bona erunt. G. …pora hæc ſtare nequeunt, lætiora ſuccedent. R. Nullum tem…ſtat, cuncta prætereunt, cumque tranſierint, nec redeunt virtu… induſtria, bonarumque artium ſtudiis frenari poſſunt, non …fugiant, ſed ne pereant, nihil eſt autem dulcius bene impenſi …memoria. Sed vos nulla re vti ſcientes, vt oportet, vbi o…vitam, vel in ſomnum, ac deſidiam, vel in ſolitudinem, atque …peſſimos effudiſtis, tempus innoxium accuſatis. Nunquid mē… infantiam, ac pueritiam in vanos ludos, adoleſcentiam ac iu… in libidinem atque auaritiam, ſenectam & ſenium in que…lamenta conſumitis? Quænam hæc temporum culpa eſt? …illa fateor, hæc natura eſt. Vos illa (dum datur) occupare ne…gatis, non eſt natura iſta, ſed culpa. Vos autem culpatis, culpam excuſatis, res non noua. G. Spero lætiora tempora. R. Lætitia ſeu triſtitia temporum (vt dixi) non in temporibus, ſed in vobis eſt. Eo autem, quo intelligas non modo lætiora tibi ſperanda eſſe, ſed triſtiora perpendes, ſi ad ætatem ipſe tuam reſpicis, quæ indies triſtior (vt à poeta deſcribitur) & pleriſque in ſenibus inuenitur, & ſane ſi oculos in terga reflexeris & numerare, atque æſtimare annos tuos cœperis, ſimul incipies deſperare quod ſperas. Non eſt cur mutari curſum rerum ſperes. non meliora inſtant tempora, vereor potius ne peiora, cur quæſo? niſi quia peiores erunt homines, quod & magni diuinarunt viri, & apertis indiciis res declarat, niſi vos mortales bonæ ſemper ſpei magnum aliquid de veſtra nobili ac modeſta iuuentute concipitis, à qua ego quidem opinione longe abſum, nihil enim boni penitus mens præſagit, ſic in vitium, ac ruinam prona ſunt omnia. G. Mala ſunt tempora, meliora venient. R. Omnem ætatem de moribus ſuis quæſtam inquit Seneca. Addo ego omnem habuiſſe quod quereretur, habitaturamque omnem cunctis ſeculis quod queratur. G. Spero lætiora. R. Vna eſt ad hoc via, qua lætiora ſi habeas, non expectes. Fac ipſe tibi lætiorem animum, quod ſine virtute fieri nequit, vbi hoc feceris, læta erunt omnia, triſte nihil. G. Meliora tempora expecto. R. Vt veniant quod eſt dubium, certe illis venientibus tu recedis. Quanto eſt tutius rite vti præſentibus quam anxie expectare, quæ vel forte non veniant, vel minime ſis viſurus.

De filii vel amici expectatione. DIAL. CXIV.

GAV.

Spero filii reditum. R. Speras gaudium ſolicitum & propinquum metum. G. Spero amicum reuidere. R. Rem prædulcem ſperas ſed fallacem, fragili res hominum ſtatu tremunt, forſitan quem expectas iam nunc obiit: potes hoc probaſſe ſi vixiſti. Impedimentorum mille ſunt genera. Vnum commune omnibus mors. G. Amici conſpectum exoptatum ſpero. R. Sunt hæc fere coniuncta optare, & ſperare, ſed multi aſſidue caſibus disiunguntur, quam multos credimus fuiſſe Romæ, quam cupidis animis Marci Marcelli, huius vltimi reditum expectantes? Contra autem viæ in medio hoſtis illum crudeliſſimus expectabat, cuius potentior fuit immanitas, quam victoris clementia aduerſarium ab exilio reuocantis. Potuit igitur Cæſar precibus ſenatus Marcello veniam dare, Non potuit Marcelli cliens [illegible] pati, vt is Cæſaris beneficio vteretur. G. Spero amicum & [illegible] hoſte quolibet carentem. R. Quis eſt his hominum hoſt[illegible]rens? vt ſit aliquis priuatorum expers, an publicis inimicitiis quiſquam vacat? ſicariorum dico & prædonum, qui auaritia duce bellum humano generi indixere. Finge aliquod tam benignum ſydus, vt hæc peſtis terris exulet; alios quis arcebit vehiculorum & equorum lapſus, fluuiorum ac torrentium inſultus & ruinas pontium ac tectorum, æquoreasque & aereas tempeſtates? Adde ferocium incurſus animalium, quibus non ſingulos tantum homines Dicearchus curioſiſſimus indagator rerum talium, ſed quædam hominum genera docet occubuiſſe. Et ad ſummam quot ſunt caſus humanarum rerum, quorum nullus eſt numerus, tot ſunt hominum hoſtes, qui ſpem tuam (non dicam) retardare poſſint, ſed extinguere, vt nihil interueniat Mors quam dixi & euntibus & ſtantibus vbique contigua eſt, niſi itinerantibus eo fortaſſe vicinior, & quo iter, & vectatio, & locorum commutatio pluribus videtur expoſita. G. Spero amicum proſpero exacto negocio reuerſurum. G. Quam glorioſe, quam proſperè res geſſerat Druſus Nero diui Auguſti priuignus, vt omnibus etiam hoſtibus domitis carus eſſet, ita vt eum paulo minus adorarent, quorum mirificos affectus erga illius memoriam, vſque ad hæc tempora, ſi vnquam Germanorum inter proceres fuiſti, te ſentire arbitror potuiſſe. Certe illa geſſerat quibus vere gloriaretur, quod Romanis in ſaxis; primis aliquot ſyllabis caſu aliquo deiectis, nunc etiam ſculptum viget his verſiculis, Ad diuortia Rheni peruaſi hoſtiles depopulatus agros. Dum tibi Roma decus æternaque ludo trophæa, Hiſter pacatis lenior ibit aquis. Talem hunc iuuenem qualiter expectabat mundi Dominus Auguſtus, qui eum ſibi filium fecerat amando, qualiter Liuia Auguſta, cui natura illum carum fecerat, cariorem virtus, cariſſimum reor fratris ignauia, qualiter deinde frater ipſe, qualiscunque erga alios; tanti certe fratris amantiſſimus, ad poſtremum qualiter Roma ipſa, atque vniuerſa Reſpub. quæ de nullo tunc hominum, ſic pendebat. Quid ergo? Quis tam multiplicis ſpei finis? expectatum Druſum, inexpectata mors abſtulit, morbo quod conſtat raptus, & quod magni ſunt authores ex fractura cruris equo ſuperlabente ſuſcepta, qui viuus victor reuerſus ſperabatur in patriam, exanimis eſt reuectus. Quid filium huius loquor Germanicum? Nullius credo vnquam hominis expectatio maior fuit. Non hunc pater, non Auguſtus, ambo iam defuncti, ſed Roma omnis expectabat tanto deſiderio, quaſi totius vrbis vnus animus, iſque, & viduæ, & non niſi vnicum habentis filium matris eſſet. Itaque ad primum ægritudinis ſuæ nuncium attonita penitus ac deiecta ciuitas, vultuſque omnium, atque habitus mutati, & mœſtum tota vrbe ſilentium fuit. Vbi autem lætior fama incertis licet authoribus ſuperuenit, conualuiſſe illum, & viuere, ſubitus clamor,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

atque feliciſſimus vndiq; ſublatus ipſum quoq; Tiberium excitauit, concurſusque in Capitolium ingens factus, & pene conuulſæ templorum fores ad perſoluenda vota, agendasq; diis gratias nocte luminibus, fractoque vocibus ſilentio gratulando canentium, ſalua Roma, ſalua patria, ſaluus eſt Germanicus. Quis verò tandem rei exitus? Is nempe qui humanis in rebus eſt creberrimus. Venit nuncius certior obiiſſe Germanicum, hinc publicus dolor, ac gemitus non edictis, aut diebus feſtis, aut illis omnino conſolationibus coerceri quiuit. Nota eſt hiſtoria libro Cæſarum 4. G. Spero iuuenem filium reuerſurum. R. An hi parum iuuenes de quibus dixi? accipe iuniorem, Marcellus eiuſdem diui Auguſti nepos ex ſorore, quantum putas expectaretur ab auunculo, qui eum ſic dilexit, vt Vergilianum illud carmen nobiliſſimum, quo ſummus vates adoleſcentis illius pene pueri memoriam honeſtauit, ſine lachrymis audire non poſſet, & actori ſilentium imperaret? Quomodo mater Octauia, quæ illum ſic amauit, vt vſq; ad vltimum vitæ ſuæ finem, quaſi tunc extinctum continuè deploraret, omnemque conſolationem, non tantum contemneret, ſed odiſſet? Quid hæc autem. & quid putas? niſi quod cæteri, non rediit, ſed relatus eſt, & Druſum quidem non qualem acceperat Germania Romæ, Antiochia Germanicum, Marcellum Baiana reſtituit, veſtrarum expectationum ſors communis, tu tibi nunc aliam fingis, & ſors veniet quem expectas qui cum venerit fortaſſis, vt abeat, & ſperare incipies & optare. G. Amici abſentis aduentum ſpero. R. Quis miretur expectari viuos, cum mortui expectentur, vt perhibent? quod niſi inter fatuos veri faciem non habet Arthurum Britones expectare fama eſt. Neronem principem mundi ſub fine rediturum quidam ſomniant. Vita veſtra ab initio ad extremum non modo imis expectationibus plena, ſed ipſa expectatio vana. Id ſic eſſe ſi non vides aut modicum vixiſti, aut nimium, quid hic agitur neglexiſti. G. Expecto villicum rure venturum. R. Aut domus arſerit, aut meſſis euanuerit, aut pratum exaruerit, aut vites grando percuſſerit, arbores turbo conuulſerit, arua torrentibus inundarint, aut apes auolauerint, locuſtæ ſatis inſultauerint, columbos corui & mures, pullos vulpecula, agnos lupus inuaſerit. Hi ferè ruſtici ſunt rumores. G. Vxoris aduentum ſpero. R. Si hoc ſperas, quid iam metuas ignoro. Sic eſt tamen. Sunt & qui expectent coniugem, & qui febrem.

Experientia.

¶ DEFINITIO ET ETYMOL.

EXPERIENTIA, Græcè πεῖρα, ας, ἡ, πειράομαι, experior dicitur. ἐμπειρία, item & ἀπορία. Hebr. *Cheker*, à verbo *Chakar*. id eſt rem exactè ſeruatus eſt, perquiſiuit funditus. Gallicè *Cercher*. Experimentum autem ſiue experientia nihil aliud eſſe videtur, niſi accipere aliquid ex multis in memoria retentis, cum aliqua ratiocinatione in particularibus. *ſecund. B. Thom. ſup. lib. Poſteriorum. 2. col. 2. l. fin.*

Experientia eſt cognitio ſingularium. Ars verò vniuerſalium. *ſecund. Ariſt. lib. 1. Metaph.*

Experientia venit ab experior, Experiorque venit à perio verbo. quo vtebantur antiqui pro aperio, doceo: vnde peritos dicimus doctos, expertos. Sicuti econuerſo, Imperitos, indoctos, atque inexpertos, vnde peritia & imperitia deriuantur, ab eo verbo actiuo perio, fit compoſitum, quod eſt in vſu, experior, vnde experti, periti: & experientia, vſus, doctrina. Expertes autem dicuntur ignari, rudes, nullam rerum experientiam habentes. Item expertes, qui non ſentiunt: vt expertes doloris, qui dolorem non ſentiunt, vt expers mortis, qui non moritur. Expers humanitatis, qui nihil habet humani. Sunt tamen qui velint expertem non ab experior venire, ſed ab ex & pars, quaſi extra partem. Venit autem à perio, vnde dicitur experior, à pario, paris.

¶ SENTENTIAE BIBLICAE.

Experientia laudabilis.

Vir in multis expertus, cogitabit multa: & qui multa didicit, enarrabit intellectum. Qui non eſt expertus, pauca recognoſcit. *Eccleſ.* 34.

¶ SENTENTIAE POETARVM.

Terent. Adelph.

Nunquam ita quiſquam bene ſubducta ratione ad vitam fuit,
Quin res, ætas, vſus ſemper aliquid apportet noui,
Aliquid moneat, vt illa, quæ te ſcire credas, neſcias:
Et quæ tibi putaras prima, in experiundo repudies.

Ouid. 6. Met.

Seris venit vſus ab annis.

Manil. 1.

Poſtquam omnis cæli ſpecies redeuntibus aſtris
Percepta in proprias ſedes, & reddita certis
Fatorum ordinibus ſua cuique potentia form[...]
Per varios vſus artem experientia fecit,
Exemplo monſtrante viam.

Ouid. 1. Art.

Scit bene venator ceruis vbi retia tendat,
Scit bene qua frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices: qui ſuſtinet hamos,
Nouit quæ multo piſce natentur aquæ.

Propert. 3. 11.

Venturam melius præſagit nauita mortem:
Vulneribus didicit miles habere metum.

Ouid. 2. Pont. 3.

Da veniam, quæſo, nimioq; ignoſce timori,
Tranquillas etiam naufragus horret aquas,
Qui ſemel eſt læſus fallaci piſcis ab hamo,
Omnibus vnca cibis æra ſubeſſe putat.
Sæpe canem viſum longe fugit agna, lupumq;
Credit, & ipſa ſuam neſcia vitat opem.
Membra reformidant mollem quoque ſaucia le[...]
Vnaq; ſollicitis incitat vmbra metum.
Sic ego fortunæ telis confixus iniquis,
Pectore concipio nil niſi triſte meo.

Menander.

Ἐμπειρία γὰρ τῆς ἀπειρίας κρατεῖ.
Experientia enim inexperientia imperat.

¶ PHILOSOPHORVM PLACITA.

Ex ipſa experientia proficiſcuntur omnis artis & ſcien[...] pia: Artis quidem, ſi ad eas res pertineant, quæ o[...] dunt: Scientiæ autem, ſi ad ea, quæ eadem ſemper [...] tione permanent. *lib. 2. Demonſt. c. 18. T. 27.*

Multæ eiuſdem rei recordationes, vſus experien[...] perficiunt: videturq; ſcientiæ atq; artis ſimilis vſus [...] Verum vſu atq; exercitatione hominibus ars & ſcien[...] tur. Vſus enim artem, vt rectè Polus ait, genuit: [...] fortunam imperitia. *lib. 1. Metaphyſ. c. 1.*

Experientia quidem vſusq; rerum nihil ab arte differ[...] ad agendum refertur: quin etiam multo magis a[...] aduertimus, qui vſu valent, quam eos qui ſine vſu, [...] præditi ſunt, id quod volunt, conſequi: propterea quod [...] & vſus rerum ſingularum cognitio eſt: ars vniuerſar[...] verò & effectus omnes in rebus ſingulis verſantur. *ibid.*

Ars omnis in ortu verſatur, idque vnum agit & ſpecta[...] modum efficiatur quicque eorum, quæ & eſſe, & non eſ[...] quorumque principium ſitum eſt in eo qui facit, non [...] efficitur. *l. 6. Ethic. 4.*

Ars non tractat ea, quæ ſtant, vel eueniunt neceſſario [...] quę à natura ortum habent, verſatur. *ibid.*

Ars eſt habitus ad faciendum aliquid, vera cum ratione[...] Inſcitia contra, habitus cum ratione falſa faciendi quippe [...] aliter euenire poteſt. *ibid.*

Neceſſe eſt arti effectionem ſubiectam eſſe, non action[...] *Ethic. c. 4. & l. 1. Magn. Moral. c. 33.*

Qui in arte voluntate ſua aberrarit, præſtantior eſt [...] minus. *l. 6. Ethic. c. 5.*

Ex ijs quæ ratione & artificio fiunt, quædam ſunt, in [...] ſus nullum habere locum poteſt, ſed ad finem aliquem [...] tinent, Alia ſunt, in quibus etiam fortuna interdum ce[...] lis eſt valetudo & ſalus cuiuſpiam. *libro 2. de Demonſtra[...] T. 12.*

Quæ artis ſunt, qua ex parte artis ſunt, nullum mot[...] cipium inſitum habent. *l. 2. de Natu. c. 1. T. 2.*

Ars tum exiſtit, & comparatur, cum ex multis experie[...] nibus vna quæ ad vniuerſum genus accommodetur, de [...] libus naſcitur perceptio. *Metaphyſ. l. 1. Maior. c. 1.*

Scientiam & intelligentiam in arte potius ineſſe, qua[...] experientia cenſemus: ſapientioresq; eos qui arte pr[...] qui vſu artis valent, iudicamus: quod ſapientia pro ſcien[...] gnitione magis omnes ſequatur. *ibid.*

Neceſſe eſt vnamquamque arte, quodammodo eſſen[...] re, & hoc pro principio vti. *l. x. 10. Metaph. c. 6.*

Ars omnis & doctrina, ab anticipata & informata vel [...] aut certè quorundam notione gignitur, idque aut demo[...] aut definitionibus. *Metaph. l. 1. Meior. c. 7. T. 48.*

Hæc duo in artibus & diſciplinis obtineri debent, finis & [...] finem pertinent actiones. *l. 7. de Repub. c. 13.*

Ea ars principatum omnium obtinet, adminiſtratque [...] tur, cuius cauſa quicque agendum: quo in genere eſt bon[...] que, ſed omnino id quod omni natura eſt optimum. *libr. [...] Metaph. c. 2.*

Nulli arti quaſi materia quam tractet, & in qua verſetur [...] eſt voluptas: cum interim omnis ſit artis opus in bonis. *l. [...] cap. 11.*

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN